

a že jejich přehlížení, které už se dávno stalo normou, může také dávat prostor k nabourání konvencí. Jenže Chomová ani Vlasáková, jakkoli obě talentované autorky, se nedoplňují, vyprávějí každá svým médiem stejný příběh, a to na komiks nestačí. Přitom *Spiritistky* nejsou prvním společným dílem autorského dua, už před sedmi lety vydaly komiks *Magnus, year X91*, který zachycoval situaci obyvatel maloměsta před blížící se katastrofou. Tehdy zaujal porotu ceny Národní knihovny Nejkrásnější česká kniha a získal třetí místo, na komiksové scéně ale nerezonoval.

V těchto souvislostech by se mohlo zdát, že hlavním důvodem nezdaru ve fandumu je právě zmíněná odcizenost — že postavy jsou odolné vcítění a čtenáři příliš pohodlní. Jenže například grafický román *Sabrina* (2018) od Nicka Drnasoa, nominovaný coby první komiks na Man Bookerovu cenu, dokazuje opak. V příběhu, který popisuje hlubokou depresi mladíka poté, co mu neznámý pachatel zavraždil přítelkyni, se čtenáři sotva jde naproti. Kresba v šedoběžových odstínech, postavy s tečkami místo očí, ze kterých nelze vyčíst žádné emoce, banální slova v bublinách a studené prostředí amerického předměstí, kde domy připomínají nejvíce klony (ostatně stejně jako lidé). To vše se vzájemně násobí a společně působí na čtenáře tak, že mu z všudypřítomného emočního chladu, anonymity a absence důvěry naskakuje husí kůže.

Důležitá je v komiksu právě spolupráce jednotlivých složek a jejich vzájemné propojení, přece jenom má podle teoretiků nejbližší z umění k (animovanému) filmu. Jestliže se nezdaří, rozpadne se ve skrumáž nápadů, jakkoli dobrých a originálních.

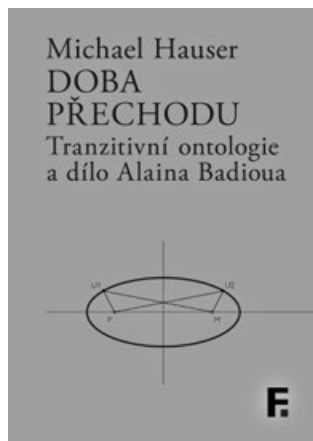
V případě *Spiritistek* se však jedna složka přetlačuje s druhou a na jinou (například práci se stříhem) vůbec nedojde, aby nakonec zvítězila forma nad obsahem. Neobvyklý textilní obal, různobarevné papíry vysoké gramáže a samozřejmě originální avantgardní styl Chomové jsou lákavou vějíčkou, škoda že po jejím spolknutí se čtenář ocitne pouze v pasti krásného artefaktu.

Zejtra, co zejtra, kdožpak ví

Hana Řehulková

Filozofický rozbor dneška šifrovaný francouzským slovním manýřismem

Michael Hauser
Doba přechodu.
Tranzitivní ontologie a dílo
Alaina Badioua
Filosofia, Praha 2021

„Dnes budme ještě veselí na naší bílé posteli, zejtra, co zejtra, kdožpak ví, zejtra si lehneme do rakví,“ napsal František Gellner dřív, než se ztratil v prachu haličské fronty, čímž nejen svými verši, ale i svým životem pomyslně ohlásil jeden z prvních konců moderního věku, jakým byla první světová válka. Nicméně dějiny pokračovaly. Kniha *Doba přechodu* nabízí interpretaci soudobé epochy, která je charakterizovaná jako mezičas svého druhu — čas přechodu —, kdy starý řád již zanikl a nový se ještě nezrodil. Michael Hauser, překladatel Žižeka, Adorna a Horkheimera, se snaží vyloučit současnost v ekonomických, politických, kulturních a společenských souřadnicích a pojmenovat specifika, která dnešní dobu určují. V čem je tento záměr odlišný od všech ostatních publikovaných „názorů o dnešku“

přetékajících dennodenně z obrazovek, monitorů a internetových prohlížečů (a z posledních přežívajících papírových novin a časopisů)? Nejedná se o žádný komentář k události, glosu nebo esejistický povzdech, ale o pokus předložit ucelenou, zdůvodněnou a smysluplnou teorii, která by umožnila porozumět hybným faktorům dějinné etapy, v níž se nacházíme.

Hauser, jak podtitul knihy napovídá, vychází ve svém výkladu především z teorie tranzitivní ontologie Alaina Badioua, soudobého francouzského myslitele lacanovské tradice, ale nejen z něj. Celá práce je totiž přínosná již jen tím, že podává přehled o současných přístupech a diskusích v rámci politické filozofie (nicméně při současném stírání hranic mezi disciplínami můžeme mluvit i o politologii, ekonomii, sociologii, kulturologii, ekologii a kdečem dalším), a pomáhá tak k orientaci v nepřehledném množství post-ismů. Koneckonců autora není potřeba představovat jako kritiku postmodernismu a relativistických trosek, které za sebou spolu s vyprázdňením pojmů a ztrátou identity zanechal. Tento bezradný stav mysli (ve kterém *de facto* ani žádná metafyzika není myslitelná) jde ruku v ruce s bezradností společensko-ekonomickou, jež je důsledkem vyčerpání idejí neoliberálního kapitalismu. Ustanovení tranzitivní ontologie má nabídnout odpověď na dobu přechodu především v tom, že pojem pravda bude moci opět povstat z popela relativistického kontextualismu.

Kniha je ve svých sděleních bezesporu velmi bohatá a přesvědčivá. Její nesnadná a nekompromisní snaha o výklad současné doby neuhýbá ani před nepohodlnými historickými fenomény, politickými stereotypy či před skutečností, že vytvářet výklady současnosti je ze zjevných příčin podstatně riskantnější než interpretovat dobu minulou. Vzduchu slepé uličky konců dějin, do níž jsme byli vhnáni jen během dvacátého století několikrát a na truc kterým dějiny stále pokračují. Škoda jen, že jazyk, kterým toto vše důležité a podstatné autor sděluje, je poněkud temný, až zatemňující. Snad lze vinit vliv filozofie francouzské provenienc, z níž autor čerpá a která je svou

nesrozumitelností od dob post-strukturalismu známa. Každopádně výsledkem zřejmě bude, že se přes intelektualizované pojmosloví k obsahu knihy nedostane tolik čtenářů, kolik by si zasloužila. Což je smutné, protože se tak *Doba přechodu* zřejmě nestane základem pro myšlenkovou změnu, kterou nabízí a která by v naší době mohla mít léčivé účinky.

Pozvolné mizení (stále ještě) současnosti

Jan Křeček

Imaginativní poezie ještě
neřekla poslední slovo

Jakub Řehák
Obyvatelé
Fra, Praha 2020

Od prvotiny *Světla mezi prkny* (Fra, 2008) uplynulo třináct let. Během

nich napsal Jakub Řehák další tři básnické sbírky, za *Past na Brigitu* (Fra, 2012) získal v roce 2013 cenu Magnesia Litera, věnoval se editorské činnosti (*Hostům z hlubin mrazu* — elektronická antologie z básnických textů, které reagovaly na invazi vojsk Varšavské smlouvy v roce 1968, Městská knihovna v Praze, 2018), ale ve vlastní tvorbě zůstal věrný nakladatelství Fra. Tam také loni vyšla jeho zatím poslední básnická sbírka s názvem *Obyvatelé*.

Sbírka je rozdělena do sedmi částí. Každá je jiná, ale všem dominuje Řehákova poetika, kterou důvěrně známe z předchozích textů. Silný vliv surrealismu je tentokrát korigován formálními prvky: každý verš v celé sbírce začíná velkým písmenem, zcela chybí interpunkce, básně v prvním oddílu dokonce strukturou odpovídají formě sonetu s nezvyklým leitmotivem „Tvůj pocit:“ v předposledním verši. Na surrealismus je přímo odkazováno ve věnování: dílo je připsáno „památce Petra Krále a Standy Dvorského“, kteří oba v roce 2020 zemřeli. Imaginace jako styčný bod poetik všech zmíněných je ve věnování zdůrazněna ironickým výkřikem z Verlainovy básně „Art poétique“: „Et tout le reste est littérature.“

Řehákovo typické „chrlení“ nezvyklých obrazů a obrátů nedosahuje takové kvantity jako v předchozích sbírkách, ale přesto je silně přítomno: „V domech s vypranou omítkou skřípot dětí a štekot psů“, „Ve výherních automatech prší vajíčka zbavená skořápek a lásky“, „Asfalt puknul pod křišťálovým chodidlem / Vyzývavé pamplišky“... Zarazí množství krátkých, až gnómských básní, ale nechybí anaforické výčty v duchu klasického surrealismu ze dvacátých a třicátých let dvacátého století: „Tvá láska vlak padající z mostu do řeky / Tvá láska odbrzděný vagón který narazil / Tvá láska [...]“.

Titulní *Obyvatelé* jsou obyvateli městského prostoru. Setkáme se s pasažéry, cestovatelkami, bruslařkami, třídiči dobrodružství, členy gangu, řidičkou tramvají, tajným správcem, hroznými zubaři nebo květinářkami. Sami obyvatelé jsou zmíněni několikrát (například „obyvatelé jasu“ ve filmovém prostředí nebo

hrdinka nepřístupného filmu coby „obyvatelka / Ze které máme strach“). Prostor je však především zabydlen perspektivou pozorovatele, všeobjímajícím „my“, případně „já“, které promlouvá k „ty“: „Tma sestupovala do podkroví / Tvůj pocit: byli jsme pronajati / Odejít z města se nám ne-daří“. Napětí mezi nekonkrétním „ty“ a čtenářem jako příjemcem informace graduje v páté a hlavně šesté části, v nichž hravou obraznost nahradí vize smutné budoucnosti a současnosti k nepřezítí: „Budoucnost je prázdná lednice / Ve které spočinou poslední okoralé plody / Co nevydají sladkost / Brzy nás uloží do modře netečného ledu.“ K tomuto tematickému záměru se příliš nehodí některé věnované básně („Srdce“ — Petru Motýlovi, „Dobrý den pane Břinkmane“ — eskalátoru ve stanici Staroměstská), překvapivým dovětkem je závěrečný oddíl „Týden ve znamení muže a ženy“, tematizující, nečekaně, vztah muže a ženy. Osobní, gnómské verše stojí v ostrém kontrastu proti předchozím ponurým obrazům současného světa.

Jakub Řehák je v poslední sbírce pozorovatelem mizející současnosti, ryze básnickým jazykem ohmatává vše poškozené, porouchané, zarostlé a odcházející. Je oznamovatelem „příštího vyléčeného světa“ a něžně ukazuje zánik všeho, co je kolem nás. I my jsme jen obyvatelé, pasažéři, třídiči dobrodružství a noční kolemjdoucí, kteří si, řečeno s autorem, pomyslí, že se vše děje v řádu věci a v pravý čas. Než nás pohltní tma. ●

